

GRUŠA ZLOBEC¹

Vloga in pomen elementov pogovornega jezika mladih v slovenščini in francoščini v internetnih/elektronskih tekstih, primerjava

Izvleček: Analiza jezikovnega sporazumevanja prek interneta v dveh različnih okoljih skupnega evropskega prostora, v Sloveniji in Franciji, je pripomogla k identifikaciji pravil kognitivnih in jezikovnih mehanizmov, ki ustvarjajo nove oblike pisnega jezika. Obravnavali smo vnašanje elementov pogovornega jezika v elektronske oblike jezikovne komunikacije. Pri tem smo se osredotočili na primerjave in razhajanja med obema kulturama mladih govorcev in njihovimi kulturnimi ter socialnimi konteksti, kar se nanaša na teoretski pristop variacijske sociolingvistike, ki skuša identificirati tako socialne kot jezikovne specifične oblike glede na družbeni kontekst posameznika.

Ključne besede: sociolingvistika, jezik mladih, jezik v elektronskih tekstih, pogovorni jezik, francoščina

UDK: 81'272-053.6

The Role and the Meaning of Elements in the Colloquial Slovene and French Used in Internet/Electronic Texts by the Young: A Comparison

Abstract: An analysis of the linguistic internet communication in two different European environments, Slovenia and France, has

¹ Mag. Gruša Zlobec je zaposlena na Fakulteti za humanistične študije, Koper. E-naslov: grusa.zlobec@fhs.upr.si.

helped identify the rules of cognitive and linguistic mechanisms that create new forms of the written language. The article addresses the introduction of colloquial language elements into the electronic version of linguistic communication. The focus of the analysis is on the similarities and differences between the two young speaker cultures with their cultural and social contexts. The study is embedded in the theoretical approach of variational sociolinguistics, a science which seeks to identify the distinctive social and linguistic forms pertaining to an individual's social context.

Key words: sociolinguistics, language of the young, language in electronic texts, colloquial language, French

1. Uvod

Jezik je živ organizem, ki vseskozi evolvira in hkrati odseva objektivne okoliščine svojih govorcev in njihovih sociolektov. Knjižni jezik kot dogovorjeni in formalni kod neke družbe oz. jezikovne skupnosti, se postavlja ob bok govorjenemu jeziku, ki spodbuja in izraža jezikovno raznolikost pogovornega ali neformalnega jezikovnega izražanja posameznika.

Postmoderna družba z bliskovitim tehnološkim napredkom ustvarja specifične pogoje bivanja, s tem pa tudi nove oblike medsebojnega sporazumevanja. Pri tem ima pomembne vpliv fenomen globalizacije, ki s svojim vse večjim naraščanjem zbližuje predstavnike različnih narodov in kultur ter jezikovnih skupin. Milan Bufon definira ta pojem takole: "Globalizacijo je mogoče razumeti kot širjenje, poglobljanje in povečanje svetovnih povezav na vseh ravneh sodobnih družbenih dogajanj, od kulture do kriminala, od finančnih

do duhovnih vplivov.”² Danes smo priča naraščajoči individualizaciji posameznikov, ki se vse pogosteje zatekajo k informacijskim oblikam izražanja z ustvarjanjem osebnih blogov ali forumov. S tem pa se obenem spreminja tudi jezik kot družben pojav, ki v tovrstni komunikaciji rabi kot glavno orodje za medsebojno sporazumevanje in je torej najbolj izpostavljen novodobnim prilagajanjem informacijskim izraznim oblikam. V članku smo izhajali iz predpostavke funkcionalnega jezikoslovja, da je jezik nastal kot potreba po komunikaciji svojih potreb, želja in idej ter da se jezik ne da obravnavati popolnoma ločeno od družbenega konteksta.³

Med pogostejšimi uporabniki internetne komunikacije so predvsem predstavniki mlajše in srednje starostne skupine, saj so jim te oblike bližje, zato je predmet članka jezik mladih v elektronskih tekstih, ki se vse bolj uveljavljajo kot pomembna oblika medsebojnega komuniciranja. Medtem ko je bil pisni jezikovni izraz v preteklosti rezerviran predvsem za knjižni jezik, pogovorni pa za ustno sporazumevanje, smo danes priča pogostejšemu mešanju teh dveh oblik. Pogovorni jezik čedalje bolj vpada tudi v pisno izražanje predvsem zaradi elektronskih oblik izražanja posameznikov. Ta fenomen je zaradi globalizacijskih elementov mogoče zaslediti v vseh razvitih državah sveta in s tem tudi v različnih jezikih. Lucija Čok pojasnjuje ta fenomen tako: “Poznavanje družbeno (s kulturo) določenih pravil o verbalnem in neverbalnem obnašanju je eden od pogojev za učinkovito sporazumevanje v določeni jezikovni skupnosti in še zlasti v večkulturnih okoljih.”⁴ Glavna tema članka je identifikacija različnih elementov pogovornega jezika v pisnem jeziku elektronskih tekstov predstavnikov mlajše govorne skupine in primerjava teh elementov v slovenščini in francoščini.

² Bufon, 2004, 255

³ Schniedewind, 2007, 3

⁴ Čok, 3.

2. Govorne skupine mladih in pomen novih informacijskih načinov medsebojnega sporazumevanja

Starost je relativen pojem, ki s sociološke percepcije ni zgolj omejen na biološko starost, temveč se veže bolj na življenjski slog posameznika. To pomeni, da ko govorimo o starosti kot zamejitvi neke govorne skupine, moramo imeti v mislih, da gre za socialni element, ki pogojuje govorce. V članku smo se osredotočili predvsem na starostno skupino mladih, ki aktivno sodelujejo na internetnem spletu in delijo svoje izkušnje s svojimi sovrstniki. V ta namen smo izbrali spletne revije za mlade in njihove forume ter bloge. Konkretno starostno mejo je nemogoče določiti, zato lahko ta socialni dejavnik razkrijejo jezikovni elementi, ki so značilni za mlade tvorce pripovedi.

Po Ule Nastranovi gre za identifikacijo “matorijskih skupin”⁵ kot fenomen 20. stoletja z ustvarjanjem podskupine odrasčajočih, ki še niso del funkcionalne tržne družbe, temveč se skozi obdobje šolanja diferencirajo od odraslih po specifičnosti svojega družbenega položaja, ki jim omogoča drugačen pogled na svet, družbo, vrednote in s tem tudi jezik. Mladi kot subkultura se paralelno razvijajo in ustvarjajo paralelni svet, ki ga sestavljajo sovrstniki, in kritično gledajo na svet odraslih oz. tistih, ki so vpeti v sistem. Ta distanca jim omogoča ustvarjanje svojevrstnih jezikovnih odstopanj od standardnega jezika kot identifikacijsko orodje, s katerim se sporazumevajo in tvorijo nove kode, nedostopne drugim. Kot temu pravi Skubic, gre za ekscesni sociolekt ali sleng.⁶ “Generacijske skupine formirajo lastne jezike, ki so izrazito ekscesne narave in si pogosto načelno prizadevajo preseči družbene delitve, značilne za odrasle, na osnovi lastnih, alternativnih vrednot.”⁷

⁵ Ule, 2005, 175.

⁶ Skubic, 2005, 186.

⁷ Skubic, 2005, 175.

Pogosto je jezikovne znake zamenjala slikovna podoba sporočila v obliki fotografij in drugih znakov, kot so smeški, sličice, različne barve ipd. Gre za nejezikovne znake, ki nadomeščajo besede ali celo cele pojme in s tem postajajo del jezikovne komunikacije. Pogosto mora sprejemnik sporočanjskih pripovedi pomen izrekov dopolniti s poznavanjem zunajjezikovnih elementov (kulturnih, jezikovnih itd.). Ta raziskava je izhajala iz predpostavke Williama Labova, da je jezik kot orodje nastal iz potrebe po komunikaciji, kar pa je samo po sebi sociološki fenomen in mora zato tudi biti razumljen v sociološkem kontekstu.⁸

Tu gre za diametralno nasprotno teoretsko izhodišče kot pri enem od vodilnih lingvistov 19. stoletja, Wilhelmu von Humboldt, ki je predpostavil, da nastanek in obstoj jezika odsevata človekovo potrebo po samoizražanju idej, želja in čustev. S tem se je razvila t. i. individualistična teorija jezika (*Innere Sprachform*), ki zagovarja tezo, da so lingvistična odstopanja oz. spremembe in razvoj izraz individualnega razumevanja sveta oz. realnosti posameznika (*Weltansicht*).⁹

Nasprotno pa teorija o ekologiji jezika raziskuje fenomen odnosov različnih jezikov in jezikovnih skupnosti med sabo ter odnos jezika do okolja in obratno. Izraz "ekologija jezika" je prvi uporabil Einar Haugen leta 1972, ko je želel poudariti interakcije med okoljem in jezikom, kar so po njegovem mnenju takratni jezikoslovci premalo upoštevali.¹⁰ Mufwene je na podlagi tega pojma razvil svojo teorijo o interni in eksterni ekologiji jezika, ki se nanašata na etnografično okolje jezika in v drugem primeru na jezikoslovne variacije znotraj enega jezika (dialekti itd.).¹¹ Po Louis-Jeanu Calvetu govo-

⁸ Labov, 1977.

⁹ Von Humboldt, 1949, 26, v: Schniedewind, 2007, 3.

¹⁰ Haugen, 1972, v: Calvet, 1999, 17.

¹¹ Mufwene, 1996, 52, v: Calvet, 1999, 21.

rimo o eksternem in internem jezikoslovnem konsenzu posamezne skupine govorcev ali skupnosti.¹² To razmerje med lingvističnimi spremembami in njihovimi ustvarjalci ter na drugi strani odnos do makroekologije, torej okolja, habitata, je bil eden od relevantnih elementov raziskave.

Že zaradi same narave in forme informacijskega medija, kot je blog ali forum, lahko predvidimo nekatera jezikoslovna prilagajanja, kot so ortografska poenostavljanja in posnemanja fonetičnega dela jezika v pisnem delu. Dogovorjeni označevalci ne ustrezajo več vedno in popolno označencem in obratno (jezik kot sistem po de Saussurju) poleg tega pride do mešanja govorne oz. zvočne oblike jezika in pa knjižnega, pisnega konsenza, ki ponavadi predstavlja rigidnejši, bolj statičen in počasneje se spreminjajoč del jezikovnega skupnega koda. Pri novodobnem načinu izražanja in uporabi jezika pa se vse vidneje mešajo pojmi govornega in pisnega, saj se meje zabrisujejo. Fonetični del jezika in pogovorni jezik (neknjižni) vse bolj kršita tabu knjižnega, nedotakljivega jezika, ki počasi izgublja primat nad pisnim izražanjem.

Tako smo priča namernim in nenamernim vdorom elementov pogovornega jezika v pisni jezik na zelo neposreden in avtentičen način. Sporočanjski jezikovni vzorci predstavnikov ciljne skupine, ki jih tvorca povedi uporabljajo v internetnih tekstih, so tako izraz živega in pogovornega jezika ter njihovega tako jezikovnega kot tudi družbenega koda.

3. Elementi pogovornega jezika mladih v slovenščini in francoščini v internetnih tekstih

V raziskavi smo se lotili jezikovne primerjave med elementi pogovornega jezika v internetnih besedilih (blogi in forumi) v sloven-

¹² Calvet, 1999, 23.

ščini in francoščini pri jeziku mladih. Pri tem smo upoštevali družbeno kategorijo in pogojenost jezika, ki se kaže tako na leksikalni in morfološki kot tudi na sintaktični ravni. Glavni predmet raziskave so bili predvsem jezikovna odstopanja in konverzacijske formule, zaznamovane z različnimi osebnimi slogi govorcev.

Metodologija je bila komparativno-analitična in kvalitativna, analiza pa sinhrona. Primerjali smo 100 slovenskih ter 100 francoskih blogov in forumov na spletnih straneh slovenskih in francoskih revij za mlade. Pri tem smo ugotavljali vsa jezikovna odstopanja od knjižnega jezika oz. norme, ki je bila kršena na leksikalni, morfološki, ortografski ter sintaktični ravni tako v slovenskem kot francoskem jeziku. Dobljene rezultate smo nato primerjali.

V raziskavi smo zasledili več vrst tekstov, tudi osebne zapise v obliki dnevnika z izražanjem osebnih misli, prepričanij in preokupacij. Tovrstni teksti so bili v večini napisani v standardnem jeziku, kjer je prihajalo do minimalnih jezikovnih odstopanj, kar je bilo tudi pričakovano, saj je žanr besedil, ki je pogosto blizu esejski obliki, in diskurzne semantike prilagojen pisnemu knjižnemu jeziku. Besedila, namenjena medsebojnemu sporazumevanju prek informacijskih oblik, kot so blogi in forumi, pa so pokazala večja jezikovna in slovnična odstopanja. Poleg tega so zapisi mnogo krajši in v obliki dialoga, kar pomeni večjo pretočnost med tvorci pripovedi in s tem večjo raznolikost, dinamičnost ter uporabo elementov pogovornega jezika v pisne sporočanje vzorce, ki so bili predmet raziskave.

Preden nadaljujemo opis rezultatov raziskave, je treba izpostaviti dejstvo, da sta slovenščina in francoščina precej različna jezikovna koda, ne samo po svoji leksikalni (besediščni) ravni, temveč tudi na semantični (pomenoslovni), ortografski (pravopisni) in sintaktični (skladenjski) ravni. Gre za dva zelo različna sistema razmišljanja in gradnje ter tvorbe sintakse, kar se je potrdilo tudi v analizi konverzacijskih formul ter diskurzne semantike in tovrstnih jezikov-

slovnih odstopanj, ki se kažejo na različnih jezikovnih in kulturnih nivojih v obeh jezikovnih kodih. Kljub ugotovljenim razlikam so se v raziskavi pokazale tudi vzporednice in podobnosti, denimo jezikovni in kulturološki mehanizmi, ki jih uporabljata slovenska in francoska mladina. To nakazuje paralelne in primerljive sociološke pojave v obeh jezikovnih in kulturnih sociolektih, kar potrjuje vplive globalizacije, hkrati pa tudi skupne razvojne poti evropskega prostora.

3.1. Francoščina

V francoskih tekstih mladih je najpogosteje prihajalo do kršenja jezikovne pisne norme v obliki skrajševanja besed in s tem ustvarjanja novih nenormiranih konverzacijskih pisnih formul, ki mejijo že na dekodiranje jezika neke subkulture oz. specifike sociolekta, v tem primeru gre za mlade tvorce pripovedi. Pri tem igra pomembno vlogo tudi element ekonomičnosti časa in fizičnega prostora, ki narokuje pisno obliko medsebojnega sporazumevanja. Pogosto so besede skrajšane oz. na novo zakodirane de te mere, da so potrebni že kontekstualizacijski namigi in identitetna ter sociološka pripadnost posamezni starostni ali sociološki skupini. Tolikšnega tovrstnega jezikovnega odstopanja na leksikalni ravni v slovenščini ne najdemo.

Primer: "koukou tlm ! jsui tte nouvelle et je sais pas trop comen march le site et les blog klklun peu maider??" Primerljiva knjižna oblika bi bila: "Coucou tout le monde! Je suis toutes les nouvelles et je ne sais pas trop comment marche le site et le blog. Quelqu'un peut m'aider?"

Drug zanimiv primer: "ché po comen remplir mon blog. slt tou le monde nalé pa sur mon blog g rien mi encor." Knjižna oblika bi bila: "Je ne sais pas comment remplir mon blog. Salut tout le monde. N'allez pas sur mon blog, je n'ai rien mis encore."

Iz primerov je razvidno, da gre za močna semiotska kot gramatična odstopanja, ki so že zaradi svoje grafične podobe očitne tudi tistim bralcem, ki ne govorijo francosko. Na tem konkretnem primeru se kažejo različni jezikovni elementi uporabe pogovornega jezika v pisni obliki, ki izraža željo in potrebo po vnašanju zrcalnega odseva živega, govornega jezika analiziranih sociolektov.

Drugi pogosti jezikovni element kršenja norme in vnašanja elementov pogovornega jezika v francoskih tekstih je bilo izpuščanje enega od dveh elementov tvorjenja nikalnice "ne ... pas", ki je bil po zgledu razširjene uporabe pogovornega jezika prvi element: "ne". Tovrstna uporaba je razvidna prav tako iz zgoraj navedenega primera. To seveda ni primerljivo s slovenščino, kjer obstaja samo en nikalni element, bi pa lahko potegnili vzporednico z napačno uporabo nikalne sintaktične konstrukcije, ko smo naleteli na uporabo tožilnika namesto obveznega rodilnika pri tvorcih pripovedi.

Tretje zelo pogosto jezikovno odstopanje od standardnega jezika so bile osnovne slovnične napake, kot so napačna obrazila pri spregatvah, napačna uporaba ujemanja predmeta in sufiksov pri povratnosvojljnih glagolih v sestavljenih časih, kot je "passé composé", namerno in nenamerno izpuščanje naglasov oz. napačno postavljeni naglasi, nepostavljanje obveznih apostrofov, nepopolna uporaba obveznega dvojnega zanikanja, mešanje glagolskih oblik, kot sta npr. nedoločnik in 2. oseba množine, ki sta sicer homonima in se torej izgovarjata enako (primer: "depecher vou").

Eno od zaznanih odstopanj in potrditev aktivnega vnašanja elementov pogovornega jezika je bila uporaba angleške leksike, kar je popolnoma vzporedno v slovenskem jeziku. V obeh sociolektih je prihajalo do podobne pogostosti uporabe angleških besed in v primerljivih oblikah. Včasih so tvorci pripovedi tako v slovenščini kot v francoščini izpisali angleške besede v svojem izvorniku, včasih pa v fonetični obliki prilagojeni ortografiji svojega materne jezika.

Pogosto smo našli angleško besedo "go", ki ostaja nepregibna v francoščini, npr.: "On y go." Beseda "please" in "cool" itd. S tem se je potrdil vpliv globalizacije in dominacije angleškega jezika v evropskih kulturah. Poleg tega je raziskava pokazala široko uporabo besed arabskega izvora, kar je specifično za francoščino zaradi zgodovinskega ozadja. Primer: "kiff" (pomen: aimer oz. imeti rad). "Je kiff grave c tro bien je vai faire un putin de blog!"

Pri raziskavi se je pokazala še ena specifika francoščine, ki je neprimerljiva s slovenščino, in sicer pravilna in dosledna raba naglasov pogosto ni upoštevana, saj se tvorci naglasom kar izognejo ali pa jih napačno uporabljajo. Enako velja za uporabo apostrofov, kar prav tako ni primerljivo s slovenščino. Oba mehanizma gre pripisati predvsem načelu ekonomičnosti časa in prostora. Vsekakor pa ti dve kršitvi norme lahko otežujeta branje in interpretacijo tekstov. Pri tem si lahko pomagamo le s kontekstualizacijskimi namigi, "vsemi tistimi lastnostmi jezikovne forme, ki prispevajo k sporočanju kontekstualnih predpostavk"¹³ in poznavanjem zunajjezikovnega konteksta tvorcev povedi. Pogosto uporabniki tovrstnega sporazumevanja nedosledno uporabljajo ločila, kar lahko vodi tudi v neločevanje povedi in s tem v sintaktično "anarhijo", kar zopet kaže odnos nekega sociolekta do tradicionalnih norm in pravil zunanjega sveta. Uporaba jezika je tukaj kazalec socialnega konteksta in njegovega vpliva na govorce v tej starostni skupini, kar potrjujejo tezo teorije o ekologiji jezika kot ene temeljnih teorij moderne sociolingvistike kot interdisciplinarne epistemologije.

Na leksikalni ravni smo lahko identificirali uporabo slenga kot ekscesnega sociolekta po Skubicu in tudi elementa "verlan", ki je jezikovna specifika francoščine. Gre za posebno obliko govornice, ki je specifična za predstavnike mladostniške govorne skupine in speci-

¹³ Gumperz, 1982, 131, v: Skubic, 2005, 72.

fičnih sociolektov, ki namerno kodirajo svoj jezikovni kod z namenom diferenciacije od preostalega makrookolja. S tem pa se izraža tudi želja po izgradnji svoje lastne identitete in mikrookolja. Za verlan je značilna izgovarjava besed po načelu branja in izgovora od zadaj naprej. Če se beseda po takem fonetičnem zaporedju težko izgovori, se izgovor prilagodi, pogosto z vstavljanjem dodatnega polglasnika ("ə"). Primer: "meuf" (pomen: femme – ženska), "ouf" (pomen: fou – nor). Gre za sociolingvistični fenomen, ki odpira vprašanja o mogoči tvorbi nove lingvistične variacije v moderni francoščini, ki se paralelno razvija že od 19. stoletja in ima svojo tradicijo z namenom zakodirati sporočanje vzorce neke skupine ljudi.

Ustvarjalci teh novih lingvističnih variacij so mladi govorniki, pogosto iz urbanega okolja predmestij večjih francoskih mest, in pripadniki ekonomsko ogroženih skupin. Vzroke in vire teh jezikovnih sprememb je tako treba po mnenju francoske sociolingvistke Françoise Gadet iskati v sociolingvističnem in historičnem ozadju, ki lahko le v kombinaciji kompleksno ponudi znanstveno razlago za ta fenomen.¹⁴ Verlana tukaj ne bomo podrobno obravnavali, ker zahteva posebno pozornost in samostojno študijo.

Kar je najbolj izstopalo v raziskavi, so bili fonetični zapisi govornega jezika: v francoščini veliko bolj kot v slovenščini zaradi same narave francoskega pravopisa in razmerja med zapisanim in izgovorjenim. Zaradi zahtevnosti francoske ortografije je že dlje časa čutiti pritisk dela javnosti, ki zahteva poenostavitev na ravni pisnega jezika, ki se odlikuje po svojih strogih in kompleksnih pravilih. Ker se tradicije in standardi menjajo počasi, si je neformalni jezik v informacijski modernizaciji utrl svojo pot, zato so se razvili poenostavitve in znaki, ki nadomeščajo knjižne oblike pisnega jezika. Čeprav gre za več variacij na isto temo, se je v raziskavi pokazalo, da

¹⁴ Gadet, 2003.

se počasi uveljavljajo pravopisne poenostavitve, ki se približujejo izgovoru besed. Primer: “mé je c pa tro comen fére vou pourié pa tro médé svp mersi davanse lé filles.” Knjižna varianta: “Mais je ne sais pas trop comment faire. Ne pourriez-vous pas trop m’aider s`il vous plaît? Merci d’avance.” Tako prihaja do radikalnih sprememb podobe jezika, medtem ko je v slovenščini ta pojav sicer prisoten, vendar manj izrazit.

3.2. Slovenščina

Rezultati raziskave na slovenskih primerih internetnih besedil so pokazali, da prav tako prihaja do jezikovnih odstopanj in kršitev norm knjižnega jezika.

Najpogostejše je izpuščanje črk in samoglasnikov zaradi čim večjega približevanja govorni podobi pogovornega jezika. V slovenščini, kjer razlika med pravopisjem in pravorečjem ni tolikšna kot v francoščini, vladajo drugačni mehanizmi posnemanja elementov pogovornega jezika v pisni obliki. Tako v slovenščini ni tako velike potrebe po fonetičnem zapisu govornega jezika, ampak prevladuje tendenca po zapisu pogovornega jezika, ki pa se razlikuje v posameznih sociolektih. Kakor v francoščini smo tudi v slovenščini ugotovili razširjeno uporabo angleškega besedja, ki je ponekod zapisano v izvorniku, ponekod pa prilagojeno slovenskemu izgovoru.

Prav tako smo v analiziranih tekstih naleteli na uporabo slenga in konstrukcije novih nestandardnih besed, tipičnih za to starostno skupino oz. sociolekte. Poleg tega se je pokazala sproščena in necenzurirana uporaba kletvic, kar potrjujejo tezo o naravi tovrstnih tekstov, ki so neposredni odsev živega, spontanega jezika. Razširjen je izpust zadnjih črk in samoglasnikov na sredini besede.

Primer: “dons me ne briga nč. najdla sm komad k me je čist preuzeu (ja ok...to se pač lahko zgodi sam men), tko da se sploh ne sekiram več.”

Podčrtane besede v danem primeru so reprezentativen vzorec vnašanja pogovorne izgovarjave neposredno v pisno obliko izražanja in sporazumevanja. Poleg tega smo ugotovili pogosto uporabo pogovornih glagolskih oblik, ki so slovnično nepravilne in se prav tako neposredno zrcalijo v internetnih tekstih. Primer iz zgoraj navedenega primera: “najdla” namesto “našla”. Pojavlja se tudi afereza (opuščanje začetnega glasu ali zloga), npr. “blem” (pomen: problem), verjetno kot posledica želje ali potrebe po ekonomičnosti časa in prostora. V tem kontekstu je zanimiv še en pojav, ki združuje grafično pojavnost z jezikovno ter številčni zapis zvočne oblike znakov. Gre za uporabo številke, ki s svojo zvočno obliko ustreza označevalcu označenca ali delu označenca. Primer: “s5” za “spet”. Tovrstno ekonomiziranje in inovativno grafično “igračkanje” najdemo tudi v angleščini (primer: *4u, 2day* itd.) in francoščini. Zlasti pride to do izraza v prostorsko omejenih sporočil(c)ih (SMS).

V slovenščini so rezultati raziskave pokazali med drugim pogosto uporabo narečnih besed in semantike posameznih slovenskih regij, s katerimi se govorniki oz. sporočevalci seveda identificirajo (npr. kazalni “toti za štajersko območje”). Našli smo tudi različne tipe skrajševanja in zapisovanja v sociolektih glede na regijo, zapisi predstavnikov ljubljanskega govora so se npr. močno razlikovali od štajerskih.

Primer štajerskega dialekta: “O kaki beedddd!!!! meni se tak nič neje da... razen plesat pa poslušat muzik!!!! ke pa ni komej čakate počitnice al ne????!!! jas jih komaj čakam. ki se znebit tote bedne šole pa tak!!!!”

Na tem primeru je videti več različnih narečno obarvanih jezikovnih pojavov, ki so direktna preslikava pogovornega jezika s štajerske regije. Vse podčrtane besede se razlikujejo od predstavnika iste starostne skupine iz ljubljanske okrožja.

Primer ljubljanskega dialekta: “Evo nekje je treba začet pisat ... pa sm rekla, nej bo ... bliža se konec šole in si lohka uzamem par

minut, da mal napišem u blog =) dolgih 10 mescov se je le končal, zej pa 2mesca užitka ;)) ni bolšga, vam rečem.”

Drugi primer: “pa je pršu pondelk-dan vpisa. zjutri 8 minut do 10 grem na bus.. in ta fuuura tričetrt ure pa sm v lj na glavni. In šufer znuri in trob,kr je na parkir placu avto..sm rekla ok sj bo bolš.. najdm postajo in čakam trolo. edina grem na 2 in me ze tm gor(zakaj morjo bit zici na troli tok gladki?) skor s stola flikne na ovinku. In predn sm jz šolo najdla/umes sm zašla v 2 ulci(vse ulce so tm enake) sm bla ze čist prekuhana od sonca,zaspana(zgodnja jutranja urica..). pa sj pol me je fotr najdu,k tm nek bliz dela.cela vrsta pred učilnico. Sprejela sta naju 2 prfoxa. edn je biu bl mld ukrog 30 za fotografijo in še ena prfoxa. in še en takojšn šok-hotla sm se zicn na stol in nism opazla,d je na koleščkih in mal mankal pa bi se zlužila(res mam same bleme s stoli).”

Poleg tipično ljubljanskih značilnosti, kot so izpuščanje vokalov sredi besed, tendenca izgovorjave vokala “a” v “o” in vokala “o” v “u”, skrajševanje besed, uporaba pogovornega jezika in angleških kot nemških tujk (bed, parkir plac, fotr itd.), je bilo v danem primeru in prav tako v drugih številnih analiziranih tekstih pogosto zaslediti nepravilno, nedosledno in pretirano (nešteto klicajev in vprašajev za čustvene poudarke kot znamenje osebne angažiranosti oz. odnosa do obravnavanega predmeta sociolekta, nerazumevanje oz. ignoriranje vloge tropičja in popolnoma arbitrarna raba pik za prikaz premorov, izpustov, zamolkov itd.) rabo ločil. S številnimi nejezikovnimi znaki tvorci besedil nadomeščajo jezikovne elemente in celo leksiko. Pri tem je treba izpostaviti razširjeno in priljubljeno uporabo sličic za prikaz razpoloženja (smeški v številnih variacijah). Poleg uporabe konkretnih sličic, ki jih ponujajo različni informacijski programi, smo zaznali tudi posnemanje smeškov s konstrukcijo posameznih znakov, ki jih ponuja običajna tipkovnica. Gre za kombinacijo dvopičja ali podpičja z zaklepajem ali oklepaje, kar v skupni

kombinaciji slikovno in grafemsko ustreza grafični podobi smeškov, denimo :) ali ☺ itd. Gre za široko uporabo nejezikovnih znakov, ki nadomeščajo posamezne besede ali cele semantične strukture. Ta pojav smo zasledili tako v slovenščini kot v francoščini, predvsem se je pokazala pogosta raba tovrstnih nejezikovnih mehanizmov pri predstavnikih mlajše govorne skupine, kar se je izkazalo tipično za ta sociolekt. Pri izražanju intenzivnosti svojega odnosa in čustev do obravnavane tematike so sociolekti inovativno uporabili poleg posebne uporabe ločil tudi specifično uporabo malih in velikih črk ter številno podvajanje črk znotraj konkretne besed (beeeeddddd).

Pogosto je pogovorno besedje in sleng ne glede na regionalno obarvanost besedil ali celo narodno pripadnost (uštimat, parkir plac, zici, zašejkat, muzka, frendice, lajf, folkc, komad, evo, prštimitat itd.). To je bilo pričakovano, naša raziskava pa je samo potrdila specifično uporabo jezika v pisni obliki mladih.

Primer: “aia.....sorryte mi ker kr neki bluzim.....ampak tud trapa-rije se najdejo na internetu. ampak tale komad je pa totalno hud. pizdarija od komada bi rekla frendica. uživajte tud vi folkc. bistvo je, da ni nihče tko kul kot ti.”

Iz tega primera je razviden še en zanimiv jezikovni pojav, in sicer uporaba angleških glagolov v kombinaciji s konjugacijskimi pravili slovenskega jezika, kar je podobno kot v francoščini. Poleg tega je ta primer reprezentativen vzorec ugotovitev naše raziskave glede necenzurirane in sproščene uporabe kletvic, kar je bilo tudi pričakovano glede na družbeni status mladih in njihovega sociolekta. Enake primere smo našli tudi v francoskih besedilih, kar potrjuje tezo o družbenih vzporednicah med slovensko in francosko mladino in s tem že omenjeno teorijo o mladih kot moratorijski skupini. Pri primerjavi med slovensko in francosko mladino smo v raziskavi lahko opazili vznik podobnih kognitivnih in jezikovnih

mehanizmov pri tvorjenju skupnega pisnega jezika v elektronskih medijih. Pri tem smo se osredotočili na primerjave in razhajanja med obema kulturama mladih govorcev ter njihovimi kulturnimi in socialnimi konteksti, kar se nanaša na teoretski pristop variacijske sociolingvistike, ki skuša ugotoviti socialne in jezikoslovne specifične oblike glede na družbeni kontekst posameznika. William Labov s svojo teorijo o variacijski lingvistiki poudarja nerazdružljivo koeksistenco jezika in sociološkega okolja, ki soustvarjata in močno vplivata drug na drugega.¹⁵ Gre namreč za dvosmerni proces med jezikom in okoljem, ki neposredno vpliva, narekuje in odseva ne samo jezikovno izražanje mladih, temveč do neke mere tudi njihove miselne procese in identitete.

4. Zaključek

Dejstvo je, da se mladi ubadajo z drugačnimi na(d)logami, pričakovanji in strahovi kot starejše generacije in da se to kaže v njihovem jezikovnem kodu in sporočanjških vzorcih – tako nenamerno kot namerno. To pa se zaradi vse večje informacijske modernizacije kaže v pisnem jeziku na internetnih straneh v obliki neposrednega in živega, pogosto fonetično in sintaktično posnemajočega govornega diskurza.

Čeprav gre za dve različni jezikovni skupini in kulturi, gre za isto sociološko kategorijo, ki v obeh geografsko, kulturno in jezikovno različnih prostorih tvori podobne jezikovna odstopanja in specifikke, s katerimi se kaže družbeni položaj te specifične skupine govorcev, s tem pa tudi njihove vrednote, prioritete, skrbi, želje in potrebe. Tako kljub kulturološki, jezikovni in etnični raznolikosti lahko opazimo močne globalizacijske vplive, ki vedno bolj zbližujejo svetovni, predvsem pa evropski prostor.

¹⁵ Labov, 1977.

Rezultati in analitična primerjava obeh govornih situacij v francoščini in slovenščini so pričakovano pokazali tako podobnosti kot razhajanja v vnašanju elementov pogovornega jezika v pisno obliko na internetnih straneh. Pri mladih obeh kultur smo našli nekatere podobne jezikovne in kognitivne mehanizme, ki kažejo vzporednice družbenih predispozicij in vplive globalizacije, zmanjšujoče evropski skupni prostor in s tem zbližujoče različne kulture (uporaba angleških besed, fonetični zapis, krajšanje besed itd.). Kljub različnim jezikovnim, kulturnim in družbenim razmeram ter zgodovinski dediščini mladi v Sloveniji in Franciji tvorijo enake miselne vzorce in podobne jezikovne zrcalne mehanizme. Te ugotovitve dokazujejo horizontalno vzporednico na časovni, prostorski in civilizacijski ravni med različnimi narodi v Evropski uniji, ki se očitno razvijajo po podobnih smernicah in obenem ustvarjajo podobne socialno-kulturološke razmere in potrebe posameznikov. Po drugi strani pa so rezultati analiziranih francoskih in slovenskih tekstov pokazali tudi različne jezikovne in kulturološke specifike, ki kažejo posebnost izbranega habitata (verlan). To potrjuje teorijo o ekologiji jezikov in tesno recipročno korelacijo med okoljem in posameznikom. Ugotovljene razlike dokazujejo specifiko različnih jezikovnih kodov kot podanega sistema razmišljanja in odzivanja, ki kljub močnim globalizacijskim vplivom ostajajo svoji ter specifični jezikovni in miselni sistemi, odsevajoči svoj specifični habitat in ustvarjajoči svoje družbene razmere in s tem jezikovne reakcije.

Tako pridemo do sklepa, da lahko natančen komparativnoanalitičen pristop k razvijajočim se jezikovnim inovacijam pri jeziku mladih pripelje do boljšega poznavanja sedanjega socialnega stanja in potreb analizirane starostne skupine.

Bibliografija

- BUFON, M. (2004): *Med teritorialnostjo in globalnostjo. Sodobni problemi območij družbenega in kulturnega stika*, UP ZRS, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko, knjižnica Annales Majora.
- CALVET, L. (1999): *Pour une Ecologie des langues du monde*, Plon.
- CALVET, L. (1999): *La Guerre des langues et les politiques linguistiques*, Pluriel, Hachette Littératures.
- CALVET, L. (1999): *L'argot, Que sais-je?*, Presses Universitaires de France, Paris.
- CALVET, L. (2002): *Le marché aux langues. Les effets linguistiques de la mondialisation*, Paris, Plon.
- CALVET, L. (2004): *Essais de linguistique, La langue est-elle une invention des linguistes?*, Plon, France.
- ČOK, L. (2006): *Bližina drugosti: poti do medkulturne sporazumevalne zmožnosti*, UP ZRS, Založba Annales.
- ČOK, L. (2008): "Posameznik in jezik v medkulturnem in jezikovnem stiku: posamezni pojmi, definicije, vsebine", www.zrs-kp.si, str. 3.
- GADET, F. (2003): *La variation sociale en français*, Paris, Ophrys.
- GADET, F. (2003): "Français populaire' : un classificateur déclassant ?", *Revue en ligne Marges Linguistiques*, n° 7.
- HAGEGE, C. (1982): *La structure des Langues*, Presses Universitaires de France, Paris.
- HUMAR, M. (2004): *Terminologija v času globalizacije*, Založba ZRC, SAZU, Ljubljana.
- LABOV, W. (1972): *Sociolinguistic Patterns*, tr. fr. Sociolinguistique, 1977, Paris, Editions de Minuit.
- MIKOLIČ, V., MARC BRATINA, K. (2005): *Slovenščina in njeni uporabniki v luči evropske integracije*, Založba Annales, UP ZRS, Koper.
- MIKOLIČ, V. (2004): *Jezik v zrcalu kultur*, UP, ZRS, Annales.

SAUSSURE, F. de (1995): *Cours de linguistique générale*, Editions Payot et Rivages, Paris.

SCHNIEDEWIND, W. M. (2007): "Prolegomena for the Sociolinguistics of Classical Hebrew", *The Journal of Hebrew Scriptures*, Volume 5, Article 6.

SKUBIC, A. E. (2005): *Obrazi jezika*, Študentska založba, Ljubljana.

ULE, M., MIHELJAK, V. (1995): *Pri(e)hodnost mladine*, DZS in Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za mladino, Ljubljana.

ULE NASTRAN, M. (2000): *Sodobne identitete v vrtincu diskurzov*, Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana.